

תקופת הגאונים

היסטוריה, חברה וספרות

ד"ר רוני שויקה

שיעור 10: רב שרירא גאון ובנו רב האי גאון

1. אגרת רב שרירא גאון

וששאלתם כיצד נכתבה המשנה...

ועוד אם סדור הסדרים מסודר כהוגן סדר המסכיות, מה טעם עשו בזה הענין...
ותו התוספתא ששמענו שר' חייא כתבה, לאחר חתימת המשנה נכתבה, או בזמן אחד עמה, ומה ראה
רבי חייא לכתבה...

וכן הבריתות כיצד נכתבו.

וכן התלמוד כיצד נכתב.

ורבנן סבוראי כיצד נסדרו אחרי רבינא, ומי מלך אחריהם, וכמה שנים מלכו מאותו הזמן ועד עכשיו.

...

ודכתבתון כיצד נכתבה המשנה ונכתב התלמוד, תלמוד ומשנה לא אכתבו אלא תרוצי הווי מתרצי
וזיהירין רבנן למגרסינהו על פה אבל לא מנסחי דכתיבי, דאמר' בתמורה (יד, ב) דברים שבע"פ אי אתה
רשאי לאומרם בכתב שנאמר כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית, אלה אתה כותב ואי אתה כותב
הלכות.

...

ובטבת שנת רמ"ט מלך רב חנינא אבינו גאון בריה דמר רב יהודה גאון ה' שנים ופלגא ושכיב בשנת
רנ"ד. ובתריה אסתמין מר רב אהרן בר מר רב יוסף הכהן, ולא מביני רבנן הוה, אלא מן תגרי הוה ומר
רב מבשר גאון סמכיה בדרא רבא במתיבתא, ולא דהוה הוה ראוי לגאונות בתר גאון אבונא, אלא
דוכתא הוה למר רב עמרם אב אחי אמנו בריה דרב מנשה ראש כלה, וקפיץ עליה מר רב אהרן והוה עז
מאד ודחיל מניה מר רב עמרם אב ב"ד ואזל לקמיה. ובתר כמה פליג עליה מר רב נחמיה בר מר רב כהן
צדק בתר דיתיב קמיה ומר אהרן הוה עדיף מיניה ולא פרשו רבנן מניה. ובתר דשכיב מר רב אהרן בסוף
רע"א הדרו מקצתהוון דרבנן לקמיה דמר רב נחמיה, ואנחנא ורבנן נפשי דילנא לא אשוניא עמיה ולא
אזלנא לקמיה והוינא ההוא עדנא אב ב"ד, ולא קבילנא גאונות עד דשכיב מר רב נחמיה. ובשנת רע"ט
אסתמיכנא בגאונות וסמכנוהו להאי בננו באבות ב"ד משעור ב' שנים.

יהי רעוא מקמי קב"ה דלשווי יתנא חשובים עם החיים ועם הכתובים לחיים ויזכי יתנא לדבורי ישראל
בקשט' כהוגן וכראוי וייתיה למשיח בן דוד בעגל' ובזמן קריב בחיינא ובחייכון ובחיי דכל בית ישראל
וכן יהי רצון ונאמר אמן.

2. אגרת של רב שרירא גאון

...אנחנו חונים לשלום. ומהללים ומשבחים את שם קדשו סלה. ומודיעים כי תמיד שוח נשיח בשבחכם. ומהללים מפינו לא יזחון. ובחדרי משכיותנו בכם שיחנו. ועם לחם ושקי זכרוניכם יבואון. ועם נשם אויר ירחפון. כי גלוי לפני אלהינו כי אהבתנו לכם כאהבת אחים. וכרעים קדושים אכן נחשבתם. וברית הכרותה בינותינו כל חקותיה נצבים ומאזרים. נכח עיינינו בכל עת לא ימישון עוד. ויודעים אנו באמת כי כן נחשבנו עדיכם. וכי גם אתם תשיחו בנו. ובכל עת נכון פחד תפחדו לצרכינו וצרכי הישיבה. ומאת צור מעוזנו נשאלה לשמרכם עלינו. ולשמרנו בכם. לתת מאויינו לכם. ולשמע תחנותינו ותפלותינו. ולענות אנקותינו ונאקותינו בעדכם לטוב. כן בנשאנו תחן בעד נפשנו נשא בעדכם. וכתפללנו בעד עוללינו כן נתפלל בעדכם...

3. שמואל הנגיד

ולו עתה יהיה / בארץ אביי / אזי במקום האי / תעודת אל הורם

מפעלו הספרותי של רב האי גאון

פרשנות למסכתות תלמוד

ספר משפטי שבועות

ספר המקח והממכר

ספר שטרות

ספר המצרנות

הספר הכולל (כתאב אלחאוי)

4. שירה ופיוט**שמע קולי / רב האי גאון**

שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת / וְהָאֵל הַמְּקַבֵּל הַתְּפִלוֹת
וְהַעוֹשֶׂה בְּלִי חֶקֶר גְּדוּלוֹת / וְנִפְלְאוֹת וְהַנּוֹרָא עֲלִילוֹת
וְהַחֲכָם וְהַקָּיִם לְעוֹלָם / וְהַגְּבוּר עָלֵי כָּל הַיְּכוּלוֹת
וְהַרְחוּם וְהַחֲנוּן וְהַטּוֹב / וְהַחֲסִיד וְהַמְרַבֵּה מְחִילוֹת
אֲשֶׁר עָנָה לְאַבְרָהָם וַיִּצְחָק / וַיִּשְׂרָאֵל לְמַלְאוֹת כָּל שְׂאוֹלוֹת
וְהַעוֹנָה בְּבֵית כְּלָא לְיוֹסֵף / וּמַבּוֹר הַעֲלֶהוּ לְגְדוּלוֹת
וְהַעוֹנָה בְּמִצְרַיִם לְעַמּוֹ / וְהוֹצִיאֵם לְחֵרוֹת מִסְבָּלוֹת

...

וְהַעוֹנָה לְכָל צְדִיק וְחֲסִיד / אֲשֶׁר הָיוּ בְּכָל דּוֹר בְּקִהְלוֹת
וְהַעוֹנָה אֲנִיּוֹת יָם בְּסַעֲרוֹת / וְהַעוֹנָה לְמַתְעֵנָה בְּמַחְלוֹת
וְהַעוֹנָה לְהוֹלְכִים בְּיִשְׁמִיּוֹן / וְהַעוֹנָה אֲסִירִים בְּכַבְּלוֹת
וְהַעוֹנָה לְכָל צוֹעֵק וְקוֹרָא / וְכָל בָּאִים לְפָנֶיהָ לְחַלוֹת

...

וְהָאֵל הַמְּקַבֵּל הַתְּפִלוֹת / שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת